

DRAGO KOČMUT:

Hlapec Miha.

sa vas ga je poznala. Najlepše konje je imel in za najboljšega hlapca je veljal Korenov Miha. Vso pot, ko je vozaril, se je pogovarjal s konjema, sedaj s tem, sedaj z onim. In če se je vozil v mesto, to je bil zanj in za konja praznik. Ta dan jih je posebno lepo počesal in pogladil, oprema pa se je lesketala kakor svojčas njegovi škornji, ko je kot vojak konjenik zapuščal ob nedeljah vojašnico. Ako se je pri vožnji ustavil pred kako gostilnico, ni mislili samo na sebe, mislili je tudi na svoja konjička. Korito je bilo polno ovsas, za pri-
boljšek pa jima je dal vsakemu po pol žemlje, namočene v zlati kap-
ljici. »Marta« in »Sokol« — tako je imenoval svoja konjiča — pa sta imela Miho nad vse rada. Če jih je božal in gladil, sta naslonila svoji glavi na njegove prsi in gledala tako lepo, da je moral Miho vsak zavidati. Biča naš Miha sploh ni poznal. Z besedo je dosegel vse, kar je hotel. In lep fant je bil svojčas naš hlapec, to je pričala njegova zunanost še sedaj. Na glavi je imel dolgo brazgotino in nato je bil posebno ponosen.

»Na katerem proščenju si jo pa skupil, Miha?« so ga vpraševali radovedni ljudje.

Kratko se je odrezal: »Miha se ni nikoli pretepal! To sem dobil, ker nisem dopustil, da se muči in pretepa živali. No, ker ste rado-
vedni, pa vam povem. Vsak teden sem vozaril v Maribor in nazaj. Zmeraj sem imel voz poln blaga, tako da sta Sokol in Marta težko vozila. Še sam sem šel navadno peš ob vozu, da bi njima olajšal breme. Tam pod Sv. Trojico, tam je namreč hud in dolg breg, tam sem pa žrtvoval od svoje napitnine 10 ali časih celo 20 dinarjev, da sem si oskrbel pomoč za konja — priprego. V tem hribu sem nekoč srečal mestni voz, natovorjen z letoviščarji. Sami debeluhi so bili na njem. Konja, ki sta vlekla to težo, sta omagala. Ni šlo in ni šlo naprej. Hlapec je udrihal po ubogi živali, a vse zaman. Vzpenjala sta se konja, naprej pa se nista ganila. Saj tudi nista mogla. Slaba cesta je bila in pa toliko ljudi na vozu. Pa si nobeden teh izletnikov ni umislil, da bi stopili z voza. Ustavil sem svoj voz in ves jezen zavpil: »Vsi dol z voza! Da vas ni sram, ko tako mučite ubogo žival!« Pa sem naletel na slabo. Rekli in vpili so, da nimam kot »windischer Hund« (slovenski pes) ničesar komandirati. Neki prenapetež je zavihtel celo svojo palico in me z vso silo udaril po čelu. Ulila se mi je kri. Lahko bi tega mestnega pobalina naučil dostojnega vedenja, pa nisem hotel. Začel sem vpiti in klicati ljudi. Nabralo se je polno kmetov in fantov.

Ko sem jim povedal, za kaj gre, so bili vsi edini z menoj, da mora gospoda z voza in peš na hrib. Pravim vam, če ne bi šli, ne vem, kako bi se jim godilo. Vrh hriba pa sem še prijavil zadevo orožništvu. Tudi orožnik mi je povedal, da sem ravnal prav. Stvar se je končala pred sodnijo in sem dobil še nekaj denarja kot odškodnino za bolezine. Vidite, to je povest moje brazgotine. Ponosen sem nanjo. Dobil sem jo, ker sem branil in se zavzel za ubogo žival.«

Kmet, pri katerem je služil Miha, je umrl. Dediči so prodali posestvo in tudi konja. To je bil za Miho najhujši dan, ko sta odhajala njegova Marta in Sokol v sosedno vas. Lepo jih je očedil za slovo, v grivo jima je vpletel cvetja in vsak je dobil po eno žemljo z vinom. Ko jih je predal novemu gospodarju, je zaplakal. Prosil je, naj mu dovoli, da pride vsak dan na obisk k svojima ljubljencema. Novi gospodar mu je to rade volje dovolil.

Ko sta odkorakala konjička po prašni cesti, je stekel za njima, objel vsakega okrog vratu, poljubil jima grivo in šel počasi v svoj prazni hlev. Povezal je svoje stvari v culico, pospravil svoj kovčeg in šel na hrib v kočo, ki si jo je kupil od umrlega gospodarja že pred leti.

Tu je sedaj Miha samotaril. Zrl je s hribčka v dolino, gledal na vas, kjer sta sedaj Marta in Sokol. Samo na nju je mislil. Z njima se je pogovarjal, saj ljudi ni imel v tej samoti. Vsak večer, ko je odzvonilo pri fari, je šel v posete k svojima ljubljencema. Čim je vstopil v hlev, sta okrenila oba konja glave. Sokol je zarezgetal, Marta je postala nemirna. Stopil je med nju, ju objel okrog vratu in bil ves srečen. Iz hlačnega žepa je privlekel nekaj kosov belega sladkorja in ga razdelil med svoja ljubljenca. Potem se je menil z njima. Pravil jima je, kako se mu toži po njih, vpraševal ju je, kako ravna jo novi gospodarji z njima. Konjička sta zrla vanj, kakor da bi umela, kaj hoče Miha. Po celo uro je ostal v hlevu in težko je odšel, ko je moral proti domu. Ljudje so se čudili, da Miha tako ljubi ti živali. Niti enega dne v letu ni izpustil, da ni prišel v posete. Ni ga plašil ne dež, ne pozimi sneg.

Tako so minevali Mihi dnevi in leta.

Gospodar je rekel: »Če Miha enkrat ne pride, je ali zbolel ali umrl.« In nekega dne ga res ni bilo. Minil je en dan, minil drugi in tretji dan, a Mihe ni bilo. Gospodar je poslal svojega hlapca, naj gre pogledat, kaj je z njim. Ženska, ki je gospodinjala Mihi, mu je sporočila, da je bolan, hudo bolan. Hotel pa je vstati po sili, da bi šel k svojima konjema. Pa ga je le preprosila.

Ko je vstopil klapec Ivan v sobo, se je Miha vzradostil. Dal mu je roko in ves razburjen vprašal: »Kaj delata Marta in Sokol? Sta pač zdrava? Hudo mi je, da ne morem k njima. Pa ko si malo odpomorem, povej jima, bo moja prva pot k njima. Tam v omari je slad-

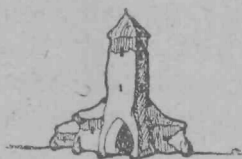
kor. Ivan, vsega vzemi in jima nesi! Vsak dan jima malo daj, da ne pozabita na mene. Tako ju imam rad. Lepo ravnaj z njima, prosim te!»

Tako je govoril Miha, ko je stala smrt pred hišo. Popoldne tega dne je dal Miha poklicati župana, učitelja, gospodarja Marte in Sokola in pa hlapca Ivana. Ko so ljudje videli, da gre stari gospod župnik z Najsvetejšim k Mihi, so rekli: »Po njem je.«

»Svojo poslednjo voljo bi vam rad povedal. Kratka bo. Za pogreb in svete maše sem se zmenil in vse poravnal g. župniku. Kar imam, to bi še rad razdelil. Sorodnikov nimam. Vsi so pomrli pred menoj. Moji gospodinji Mici zapuščam 500 dinarjev, posteljo in omaro. Staro in novo obleko dajte grobarju. Pogrebceem vsakemu po 20 Din in pa en obed v krčmi v vasi... Šolski ubožni deci dam 500 Din. Hišo in vrt pa zapuščam tebi, Ivan. Daj mi desnico! Vse to je tvoje, le eno mi obljubi, da boš z Marto in Sokolom vedno lepo ravnal. To mi obljubi, in lahka mi bo smrt. Videl bi še rad oba svoja ljubljence. Privedite ju na grič. Kaj ne, vi me ponesete na vrt, da jih vidim, da se poslovim od njih? To bi rad, to bi rad, dragi in dobri moji... Drugih želja nimam. Če morete, izpolnite mi to. Marta, Sokol, pridita k meni!...«

In čez dobro uro potem je res peljal Ivan Marto in Sokola na grič k Mihi po slovo. Postelja z bolnikom je že stala na vrtu. Ko je zaslišal rezgetanje Sokola, je bolnik sedel v postelji. Dovedli so konjička tik do njega. Suhe roke so se oklenile ljubljencev. Gladil je zdaj enega, zdaj drugega in solze so mu vrele po licu...

Roke so padle z vratu Marte in Sokola. Miha je umrl... Ljudje so pokleknili in molili za njegovo dušo. Konjička pa sta zrla nanj, kakor da bi umela, kaj se je pripetilo. Čez dva dni sta peljala Marta in Sokol Miho s hribčka v novi in temni dom pri fari...

Naša mala vrtnarica.

*Čula sem, da letos pride spet
mного imenitnih gostov k nam,
naš ogledajo si lepi svet,
šolo, dom in naš prosvetni hram.
Jaz slovenska deklica sem mala,
vrtec si ob potu ogradim
in domačih cvetk vanj nasadim.*

*Z njimi goste pozdravljala bom,
a če kralj, kraljica bi došla,
pa najlepše cvetke dala bom
njima v znak iskrenega srca.
Saj jaz vrtnarica sem postala,
da pokažem s tem, kako oba
vdano ljubim, čislam in slavim!*

Fr. Rojec.